Mikael Hildén, professori 14.6.2021 SYKE/2021/1619

Viite: Maa- ja metsätalousvaliokunta tiistai 15.06.2021 klo 09.30

Asia: E 47/2021 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto ilmastonmuutokseen sopeutumisstrategiasta

Suomen ympäristökeskuksen asiantuntijalausunto

Komission tiedonanto ”Ilmastokestävä Eurooppa – uusi EU:n strategia ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi” 24.2.2021 (COM(2021) 82 final) on laajempi ja konkreettisempi kuin vuoden 2013 ensimmäinen EU-laajuinen sopeutumisstrategia. Sen laatiminen kuvastaa ilmastonmuutoksen etenemistä, tieteellinen näyttö ilmastonmuutoksen vaikutuksista on vahvistunut ja tarve sopeutua sekä epävarmasti vaihteleviin että ennakoidusti muuttuviin ilmasto-oloihin on korostunut. Arviointi ensimmäisestä strategiasta osoitti, että verrattain pehmeää ohjausta edustava strategia kasvatti tietoisuutta ilmastonmuutoksesta ja sen potentiaalisista seurauksista eri toimialoilla ja jäsenmaissa, mutta täsmällisempi varautuminen on toistaiseksi edennyt epätasaisesti.

Suomi on ollut yksi edelläkävijämaista sopeutumisen kehittäjänä. Sääolot ja ilmasto vaikuttavat Suomessa suoraan moneen tärkeään toimialaan kuten metsä-, maa- ja vesitalouteen, mutta lisäksi sääolojen ja ilmaston muuttuminen heijastuu luontoon, infrastruktuuriin ja terveyteen. On siten perusteltua, kuten perusmuistiossa todetaan, ”toteuttaa jatkuvia ja entistä kunnianhimoisempia toimia ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi, muun muassa lisäämällä ilmastokestävyyttä, kehittämällä häiriönsietokykyä sekä lisäämällä ennaltaehkäisyä ja varautumista eri sektoreilla ja hallinnon tasoilla.”

Suomella on edellytyksiä toimia suunnannäyttäjänä eurooppalaisessa sopeutumistyössä erityisesti osoittamalla, miten sopeutumisen tueksi tarvittavaa tietoa voidaan tehokkaasti tuottaa, yhdistää ja hyödyntää eri tasoilla, paikallisesta valtakunnalliseen. Suomessa on toteutettu useita tutkimushankkeita tutkimuslaitosten ja yliopistojen yhteistyönä Valtionneuvosto tutkimus- ja selvitystoiminnan (VNTEAS), Strategisen Tutkimuksen Neuvoston (STN), Suomen Akatemian ja EU:n tutkimusrahoituksen avulla, joissa tietopohjaa on parannettu ja myös osoitettu, miten tietoja tulee yhdistää niin, että voidaan muodostaa tutkimuksiin perustuva mahdollisimman luettava kuva ilmastonmuutoksiin liittyvistä riskeistä ja mahdollisuuksista. Tarkasteluissa on osoitettu (kuva alla), että on tärkeää yhdistää ilmastonmuutosta koskevat tiedot tietoihin muista riskeistä ja kehityssuunnista kansallisiksi ja eurooppalaisiksi tulevaisuus- ja turvallisuuskatsauksiksi.

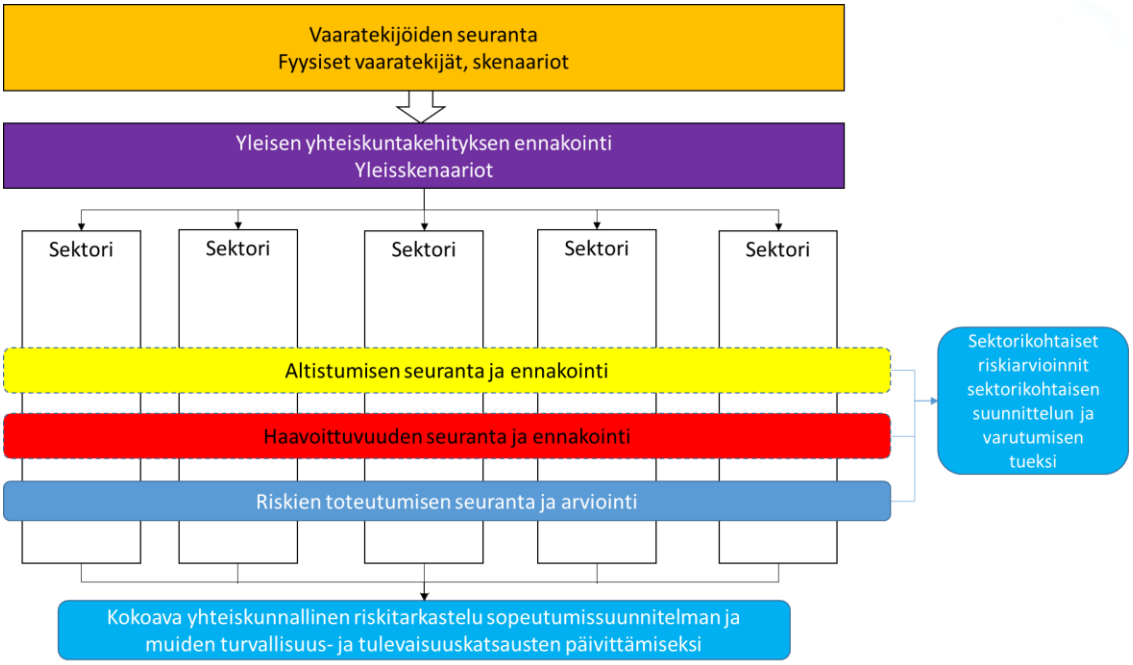

Kuva. Toimintamalli sää- ja ilmastoriskien arviointien järjestämiseksi
https://tietokayttoon.fi/julkaisut/raportti?pubid=URN:ISBN:978-952-287-602-7

Tämä työ on luonut perustan sopeutumista koskevien näkökulmien sisällyttämiseksi osaksi kaikkien toimialojen tavanomaista suunnittelua ja päätöksentekoa. Monissa muissa jäsenmaissa tämä työ on vasta alussa. Kuten perusmuistiossa todetaan, Suomella on myös edellytyksiä kehittää toimintamalleja yhdessä kehittyvien maiden kanssa, joissa erityisesti ilmastonmuutoksen kielteiset seuraukset näkyvät usein nopeammin ja toistaiseksi voimakkaampina kuin Suomessa. Tähän liittyy myös se erittäin tärkeä näkökulma, että ilmastonmuutoksen vaikutukset, jotka suoraan kohdistuvat alueisiin Suomen rajojen ulkopuolelle, voivat heijastua Suomeen eri reittejä pitkin. Kyse voi olla markkinahäiriöistä, tiettyjen hyödykkeiden puuttumisesta tai kysynnän kasvusta, väestöliikkeistä tai haitallisten vieraslajien kulkeutumisesta lähialueiden kautta Suomeen. EU-hankkeessa Cascades, https://www.cascades.eu/, johon myös SYKE osallistuu, näitä kysymyksiä kartoitetaan johdonmukaisesti. EU:ssa ja Suomessa aito ilmastokestävyys edellyttää myös rajojen yli tulevien mahdollisten vaikutusten huomioon ottamista.

Edelläkävijäroolinsa säilyttämiseksi Suomen tulee edelleen panostaa eri toimijoiden väliseen yhteistyöhön ja avointen seuranta- ja arviointiaineistojen kehittämiseksi. Suomessa on erilaisia ilmastonmuutoksen vaikutusten ja hallinnan kannalta tärkeitä aineistoja, jotka kuvaavat metsien, maatalousympäristöjen, eri eliölajien ja elinympäristöjen kehitystä. Selvityksissä on käynyt ilmi, että jatkuvuuden varmistaminen on osalle näistä seurannoista avoin kysymys. Kun Suomessa

uusitaan kansallinen sopeutumissuunnitelma ensi vuoden aikana, ottaen huomioon uuden EU:n sopeutumisstrategian linjaukset, tulee kiinnittää erityistä huomiota juuri tiedon tuotantoon, sen kehittämiseen, ylläpitämiseen ja käyttöön.

Jakelu Maa- ja metsätalousvaliokunta, SYKE Kirjaamo
Tiedoksi Kopionsaajat, Suomen ympäristökeskus SYKE